

ODBORNÝ STYL

Styly podle stupně odbornosti:

- a) Vědecký a Prakticky odborný
- b) Populárně naučný
- c) Učební

Vědecký – je určen pro odborníky v daném oboru, užívá množství odborných slov a spojení, pro laika bývá takový text nesrozumitelný.

Prakticky odborný – obrací se na znalého adresáta, který zná základní problematiku a rozumí jí.

Populárně naučný – styl zaměřen na laiky nebo začátečníky vědního oboru, užívá základní pojmosloví, není detailní.

Učební – předává odborné poznatky, ale samotný text musí být podán tak, aby tomu cílová skupina čtenářů porozuměla; jedná se hlavně o školní učebnice, skripta, atd.

Stylistické útvary odborného stylu

Útvarů je mnoho - např:

disertace – rozsáhlá vědecká rozprava (např. doktorská)

monografie – knižní odborná publikace

studie – vědecká rozprava menšího rozsahu

diskuse – následuje po odborném referátu

beseda – konverzace na odborné téma probíhající mezi několika účastníky

kritika – uvažuje, hodnotí, posuzuje jednání, dílo

recenze – zpravidla hodnotí nové literární dílo

odborný referát

stylistický postup: informační, popisný, výkladový

informuje o výsledcích určité činnosti (bádání) – např. nové fyzikální, chemické pokusy, astrologické objevy, ...

cíl: rozebrat určitý problém

autor bere v úvahu adresáta – volba jazykových prostředků více či méně specifických

důležitá přehlednost

mluvený: kontakt s posluchači, reakce na dotazy, kontaktné prostředky

psaný – v odborných časopisech

odborný popis

stylistický postup: popisný i výkladový

podává informace odborníkům

popisuje odborný jev nebo činnost, na jejich části a vztahy mezi nimi

přesné formulace definic

návod

praktické poučení jak pracovat s přístrojem, spotřebičem, nástrojem...

popis pracovního postupu

popisuje pravidelný děj

vystihuje činnost přesně tak, jak jednotlivé kroky jdou za sebou např. kuchařský recept, návod na pletení svetry, přesazování květin

esej

stylistický postup: úvahový, výkladový

druh úvahy na odborné téma, ve kterém se mísí prvky odborného stylu s uměleckým

výrazný prostor pro autorský styl – specifická volba jazykových prostředků (expresivní, umělecké výrazy)

cíl: zamyslet se do hloubky nad kulturními, společenskými, filozofickými problémy

výklad

stylistický postup: výkladový

cíl: vysvětlení nějakého jevu nebo problematiky z oblasti vědy, techniky, hospodářství, umění

kontextualizuje problematiku - vysvětluje podmínky vzniku, trvání, následky, podstatu

je základem učebnic, odborných časopisů, publikací

kompozice: postup od definice k objasnění konkrétních jevů

metody: dedukce (postup od obecného k jednotlivému) a indukce (postup od konkrétních jevů k vyvození obecných závěrů)

typy výkladu: statický – na začátku je vytčena podstata jevu

dynamický – vyprávěcí prvky, dějová slovesa

pro výklad je typická klasická triáda: I. Úvod II. Vlastní výklad (vytčení cílů, použité metody, konkrétní výklad, definice) III. Závěr – shrnutí, vyvození závěrů, využití v praxi, význam, přílohy

úvaha

vysvětluje nebo hodnotí nějaký problém nebo jev

nacházíme ji ve všech funkčních stylech (s výjimkou administrativního)

většinou subjektivní a expresivní ráz, záleží na zkušenostech, znalostech, praxi pisatele

témata jsou různá – všechny oblasti lidské činnosti

kritika = hodnotící úvaha (kritice je blízká recenze)

cílem není čtenáře poučit, ale zamyslet se a podnítit k zamyšlení i jeho

kompozice úvahy vychází z trojího principu: 1. od obecných myšlenek přes konkrétní příklady opět k obecným myšlenkám 2. od obecných myšlenek k jednotlivým faktům 3. od jednotlivých faktů k obecným závěrům

jazykové prostředky: podstatná jména (smysl, význam, cíl, problém), hodnotící přídavná jména, řečnické otázky